

Jan Hájek

2 × ČASOVAČ 555

**PRAKTICKÁ ZAPOJENÍ
SE DVĚMA ČASOVAČI**

Jan Hájek
2 × ČASOVAČ 555

Bez předchozího písemného svolení nakladatelství nesmí být kterákoli část kopírována nebo rozmnožována jakoukoli formou (tisk, fotokopie, mikrofilm nebo jiný postup), zadána do informačního systému nebo přenášena v jiné formě či jinými prostředky.

Autor a nakladatelství nepřijímají záruku za správnost tištěných materiálů. Předkládaná zapojení jsou zveřejněna bez ohledu na případné patenty třetích osob. Nároky na odškodnění na základě změn, chyb nebo vynechání jsou zásadně vyloučeny.

Veškerá práva vyhrazena.

© Ing. Jan Hájek, Praha 1998

Nakladatelství AA, Praha a BEN - technická literatura

Jan Hájek: 2 × Časovač 555

AA Praha, Praha 1998; BEN - technická literatura, Praha 1998

1. vydání

ISBN 80-85230-21-6 (AA Praha)

ISBN 80-86056-27-9 (BEN - technická literatura)

Obsah

	Předmluva	5
1	Úvod	7
2	Základní zapojení časovače 555	8
2.1	Blokové zapojení	8
2.2	Vnitřní blokové zapojení	10
2.3	Monostabilní multivibrátor	12
2.4	Astabilní multivibrátor	13
2.5	Řízený multivibrátor	15
3	Vazební obvody časovačů 555	17
3.1	Vstupy a výstupy časovačů	17
3.2	Vazební obvody	20
3.3	Rozdělení vazebních obvodů	20
3.4	Rozdělení podle funkce	21
3.5	Sériové a paralelní zapojení časovačů	23
4	Časové spínače	24
4.1	Časové spínače s akustickou signalizací	24
4.1.1	Kapesní signalizátor	24
4.1.2	Budík pro krátké časy	25
4.1.3	Hlídač odstavu aut	26
4.2	Časové spínače s optickou signalizací	30
4.2.1	Řečnický budík	30
4.3	Časové spínače s relé	31
4.3.1	Časovač se zpožděným zapnutím	31
4.3.2	Elektrický otvírač dveří	32
4.3.3	Spouštění přehrávače CD	33
4.3.4	Schodišťový spínač	34
4.4	Časové spínače pro dlouhé časy	39
4.4.1	Zpoždění pro dlouhé časy	40
4.4.2	Periodický spínač pro dlouhé časy	41
4.5	Sekvenční obvody	42
4.5.1	Sekvenční spínač	42
5	Impulzní generátory	44
5.1	Elektrické impulzní generátory	44
5.1.1	Dvojitý astabilní multivibrátor	44
5.1.2	Multivibrátor s nezávislým nastavením	45
5.1.3	Multivibrátor s nastavitelnou střídou	48
5.1.4	Univerzální generátor impulzů	49
5.1.5	Modulace šířky impulzů	53
5.1.6	Napětím řízený zdroj impulzů	54
5.1.7	Generátory skupin impulzů	55
5.1.8	Spouštěný generátor	56
5.1.9	Generátor schodů	57
5.1.10	Diskriminátor výšky impulzů	58
5.1.11	Hlídač rychlosti	60
5.2	Optické impulzní generátory	62

5.2.1	Časovač s nastavitelnými impulzy	62
5.2.2	Vánoční blikáč	63
5.3	Akustické impulzní generátory	64
5.3.1	Jednoduchý metronom	64
5.3.2	Metronom s děličem	66
5.4	Impulzní generátory s mechanickým výstupem	67
5.4.1	Cyklovač pro zkoušky životnosti	68
5.4.2	Intervalový spínač pro stěrače	69
5.4.3	Řízení otáček motorku	70
5.4.4	Relé výstupem počítače	71
6	Tónové generátory	73
6.1	Spínané tónové generátory	73
6.1.1	Jednoduchý tónový generátor	73
6.1.2	Zapojení pro přerušovaný tón	74
6.2	Spouštěné tónové generátory	74
6.2.1	Generátor zvukových efektů	75
6.2.2	Generátor přerušovaného tónu	75
6.2.3	Dvoutónový generátor (siréna)	76
6.3	Modulované tónové generátory	77
6.3.1	Dvoutónový generátor	77
6.3.2	Dvouhlasá siréna	78
6.3.3	Jednoduchá siréna	79
6.3.4	Policejní siréna	79
6.3.5	Dvojnásobně řízená siréna	80
6.3.6	Generátor efektů	81
7	Měřicí přístroje	84
7.1	Měřiče kmitočtu	84
7.1.1	Měřič s indikací přetečení	84
7.1.2	Měřič nf kmitočtu	85
7.2	Měřiče kapacity a odporu	87
7.2.1	Jednoduchý měřič kapacity	87
7.2.2	Přesný měřič kapacity	88
7.2.3	Měřič kapacit a odporů	90
7.2.4	Jednoduchý měřič odporů	92
8	Různá zapojení	93
8.1	Dvojitý zvonek	93
8.2	Poloautomatický klíč	95
8.3	Poplašné zařízení pro auto	96
8.4	Analogově-číslicový převodník	97
9	Příloha	99
9.1	Technická data	99
9.1.1	Mechanická data	99
9.1.2	Elektrická data	100
9.2	Nomogramy	100
9.2.1	Nomogram monostabilního multivibrátoru	100
9.2.2	Nomogram astabilního multivibrátoru	102
	Literatura	103
	Rejstřík	107

Předmluva

Časovač 555 byl uveden na světový trh před čtvrt stoletím a osvědčil se v mnoha aplikacích takovým způsobem, že se stal jedním z nejpouplárnějších integrovaných obvodů. Jeho popularita je tak trvalá, že se dodnes objevují další a další zajímavá použití. Od prvopočátku až do dnešní doby je vyráběn řadou světových firem a o jeho trvalé potřebě i v budoucnosti svědčí to, že je nabízen i v provedení pro povrchovou montáž (SMD - surface mount device).

Neustálou popularitu časovače 555 dokazují nejen desítky a stovky zapojení povětšinou roztroušených po stránkách mnohých (často nesnadno dostupných) časopisů, nýbrž i celé knihy, věnované jen tomuto jedinému obvodu, vycházející i v několika vydáních.

Není tedy divu, že i u nás je velký zájem o tento všestranně využitelný obvod a o příklady zapojení ze všech možných oblastí elektroniky a přidružených oborů. Vzhledem k neutuchajícímu zájmu se zdá být vhodné, uspořádat roztroušená zapojení z nejrůznějších pramenů a vydat je v přehledných publikacích.

Poté co vyšla a na trhu se úspěšně uplatnila kniha o časovači 555, zabývající se nejprve funkcí časovače a podrobným popisem jeho základních zapojení s následujícím výběrem jednoduchých zapojení ze světové literatury (vždy jen s jedním časovačem), byl jsem požádán o napsání podobné knihy, avšak se složitějšími schémata.

Poněvadž jsem sbíral všechna dostupná zapojení hned od počátku, kdy se časovač 555 objevil na trhu, bylo možno z těchto obsáhlých podkladů předložit výběr jednoduchých zapojení se dvěma časovači 555 a tato zapojení opět systematicky rozdělit do skupin s obdobnou tématikou nebo funkcí.

Všechna zapojení jsou krátce vysvětlena a popsána, je-li zapotřebí i doplněna průběhy napětí a někdy jsou obsaženy i praktické zkušenosti s takto sestavenými přístroji; úplné stavebnice a podrobné popisy si může laskavý čtenář nalézt v příslušné literatuře (ke každému obrázku je uveden původní pramen).

Předložená kniha má podobnou strukturu jako předchozí příručka s jednoduchými zapojeními s jedním časovačem 555 a je opět rozdělena do tří hlavních dílů. Prvá část (kapitoly 1 až 3) popisuje funkci časovače 555, jeho základní zapojení a druhy vazeb mezi dvěma časovači, vyskytující se v příkladech použití v druhé části (kapitoly 4 až 8). Třetí část obsahuje technická data časovače, seznam literatury a rejstřík.

Právě tak jako v předchozí příručce, kde byla třetí kapitola věnována systematickému rozdělení výstupních zapojení časovače do několika skupin podle druhu na výstup připojených obvodů, je i zde v třetí kapitole provedeno rozdělení vazebních obvodů mezi dvěma časovači, které nebylo dosud nikde publikováno, je tedy úplnou novinkou ve známé literatuře.

Důležitou částí knihy jsou odkazy na literaturu, obdobně uspořádané jako v předchozí příručce. Nejprve jsou uvedeny známé knihy nebo obsáhlejší články, zabývající se výhradně časovačem 555. Tyto literární prameny, zpravidla obsahující vysvětlení funkce a činnosti základních zapojení a jistý počet příkladů schémat, jsou sestaveny za sebou a průběžně očíslovány (L1, L2 atd.). Pro jednotlivé příklady použití dvou časovačů 555 (od kapitoly 4) jsou odkazy na původní prameny přiřazeny jednotlivým obrázkům.

To umožňuje čtenáři, který se blíže zajímá o stavbu popisovaného zapojení, nahlédnout do odpovídající literatury, kde nalezne např. podrobnější popis, stavební návody s návrhy plošných spojů a další potřebné informace.

Základ literatury je převzat z L10 (i když třeba neobsahuje žádné zapojení se dvěma časovači 555 nebo s dvojitým časovačem 556) a dává přehled o známé literatuře v této oblasti. Je doplněn literaturou novější i prameny staršími, později získanými a rozšířen o původní prameny, vztahující se k vybraným příkladům zapojení.

Přeji všem čtenářům, aby se naučili o časovači co nejvíce, aby měli z výkladu a jeho pochopení vlastní uspokojení a z realizovaných zapojení nebo experimentů mnoho užítku i zábavy.

Autor